

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

РІК XLVII Ч. 101. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 3-го травня 1939.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

No. 101. Jersey City N. J., Wednesday, May 3, 1939.

VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“: ВЕГЕР 4-0237. — Тел. У. Н. Конра: ВЕГЕР 4-1014 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

КОМУНІСТИЧНІ ТЕРМІТИ ВІДАЮТЬСЯ В АМЕРИКАНСЬКЕ ЖИТТЯ

ВАШИНГТОН. — Перед конгресовим комітетом дослідів комуністичної діяльності в „Доблю Пі Ей“ подавали знісання члени „федерального проекту письменників“, Де Соля, Джозеф Барет, а також подавали знісання з своєї діяльності один з дослідників, Буртон. Останній говорив, що на перешкоді в його досліді стояв ньюйорський директор „Доблю Пі Ей“, Гунтер, який в обійзнику заборонив членам проекту подавати знісання, чи хто з них належить до комуністичної партії, чи ні. Де Соля говорив, що він сам був змушений належати до комуністичної партії впродовж трьох років, а коли остаточно того було йому забагато і він таки хотів виступити, то інші комуністи, які вцілої захопили впливи в тій інституції, назвали його „фашистським агентом“ та грозили репресіями. Він казав, що при заряді цієї інституції, завданням якої є давати федеральну підмогу безробітним письменникам і журналістам, є 14 комуністів, які надають цілий тон виданням, що виходять з „федерального проекту“. Ці видання, як „Ди Ред Пен“ і „Гелт енд Гайджин“ ширять комунізм. Завдяки комуністичним впливам заряд зачислив до „письменників“ та „журналістів“ кількох шлюсарів, стислевих робітників та шоферів тому лише, що вони були комуністами.

ПОЛІТИЧНИЙ СКАНДАЛ У КАНЗАС СІТІ.

КАНЗАС СІТІ. — Політичний скандал, який зачався арештом і признанням до вини сильного місцевого політичного „боса“, Пендергаста, за неплатення податків, прибор ширші форми, коли свідок, що обвинувачував його, поповнив „самогубство“. Цей свідок звався Едвард Шнайдер і був секретарем кількох іституцій, контролюваних Пендергастом. На основі його знісання потягнуто Пендергаста до судової відповідальності. Тепер знайшли порожнє авто, а також деяку одягу над берегом ріки і листи від Шнайдера, в яких він набито каже, що внаслідок прикрих переживань в останніх днях він поповнює самогубство. Судові власті не дуже вірять у це. Вони підозрюють, що Шнайдер або десь заховано, або він сам заховався, або його хтось позбавив життя. Слідство продовжується.

НОРВЕЗЬКІ КНЯЗІ НА ВИСТАВІ.

НЮ ЙОРК. — Норвезька князівська пара, князь Оляф і княгиня Марта, відкрили офіційно норвезький павільон на світовій виставі, в приваності 5,000 осіб. В промові князь торкнувся також європейських справ, що війна дуже можлива і надії на мир дуже малі. Та всетаки він закликав людей: „Надіймося проти надій“. Князівська пара провела кінцею минулого тижня в гостині президента Рузвельта в Гайд Парку.

НАГОРОДИ ПУЛІЦЕРА.

НЮ ЙОРК. — Цього року нагороди Пуліцера припали таким особам: \$1,000 Робертові Шервудові за найкращу патріотичну штуку „Ейб Лінколн ін Ілінойс“; \$1,000 пані Марджорі Ролінг за новелю „Ди Ірлінг“; \$1,000 Франкові Лютерові за „Гісторию Америкен Мегезінс“; Вен Доренові \$1,000 за біографію „Бенджамин Фреклін“; Джанові Флечерові за том поезій; \$500 Люїсові Локнерові і Томасові Стоуксові за журналістичну працю.

ПЕРЕСТОРОГА ТИМ, ЩО ЛИШАЮТЬ АВТА НА ВУЛИЦІ.

НЮ ЙОРК. — Мілітарний поліційний комісар, Валентайн, видав розпорядок, що всі авта, залишені поверх 24 годин на вулиці, будуть уважані за „пропащі“ і як такі будуть зятігнені до поліційних гаражів. А колиб власник хотів те авто викупити, то мусітиме заплатити \$5 кари, а також 50 центів за кожний день передержання авта. Загострення є також на ті авта, які люди лишають хвилево по вулицях.

УКРІПЛЯЮТЬ КАРИБІЙСЬКЕ МОРЕ.

ВАШИНГТОН. — Департамент війни дав розпорядок чимськорше укріпити ряд островів на Карибському морі, щоб у той спосіб зробити сітку оборон до доступу до Панамського каналу.

ПАРАДИ НА ПЕРШОГО ТРАВНЯ.

НЮ ЙОРК. — У Ню Йорку першого травня відбулись чотири робітничі паради. Парадували дві соціалістичні групи і дві комуністичні. Соціалісти таврували комуністів за те, що вони нагло стали „мілітаристами“ та пруть світ до війни. Комуністи закликали всі „демократичні групи“ до зєднання до боротьби проти фашизму. Усіх учасників у чотирьох парадах було коло 100,000.

ФЛОТА ВІДЖАЄ ДО НЮ ЙОРКУ

З нагоди світової вистави в Ню Йорку до міста вїхала воєнна флотилія, зложена з 28 воєнних кораблів. На образку воєнний корабель „Рейнджер“, що приноворелений до воєнних літаків.

ПОЛЬЩІ ДОПОМОЖУТЬ!

Англія ніяк не хотіла бти воювати за Данціг. Але якщо Польща піде до війни, то вона таки зобов'язана дати їй поміч і бути по її стороні.

ЧАСОПИС ПАТАГОНСЬКОЮ МОВОЮ.

З Вальдепарезе в Чіле повідомляють, що там появилася перше число часопису, виданого патагонською мовою. Це перше видання цього типу. — Назагал на світі виходять часописи 531 мовами.

КОЛЬОРАВА КІНОФІЛЬМА „СОРОЧИНСЬКИЙ ЯРМАРОК“.

Київська кіностудія створила фільм „Сорочинський Ярмарок“. У московській „Правді“ є рецензія на цю фільму Осипова.

ПРОХАРЧУВАННЯ ПАСАЖИРІВ МОРСЬКИХ ВЕЛИТНІВ КОРАБЛІВ.

Морські велитні кораблі „Норманді“ чи „Квін Мері“ зі своїми тисячами пасажирів творять майже ціле містечко. Тому то прохарчування всіх пасажирів таких велитнів кораблів є дуже складною справою. Ось кілька чисел, що ілюструють прохарчування пасажирів на французькому кораблі „Норманді“ підчас їзди з Європи до Ню Йорку: 14,500 кг. мяса, 5,000 кг. риби, 5,500 кг. птиці, 42,500 пляшок добірних вин, 18,000 літрів авіаційного вина, 900 кг. сира, 3,200 кг. овочів, 10,270 кг. мукки, 33,500 кг. ярин, 3,000 кг. масла, 2,850 кг. цукру, 4,000 літрів молока і 65,300 яєць.

ЛИТОВСЬКИЙ СТАТУН З 1614-ГО Р. ВІДНАЙШОВСЯ.

Тому два роки шез з литовського Наукового Товариства у Вільні дуже цінний статут Литви, виданий ще 1614-го року. Тепер віднайшли його у друкарні Фішера у Варшаві. Свідство виявило, що статут продав С. Янушак, б. урядовець Литовського Наукового Т-ва. Окр. Суд у Вільні засудив його по розправі на 2 роки в'язниці з припиненням виконання кари.

РЕСПУБЛІКАНСЬКА ШЕВЧЕНКІВСЬКА ОЛІМПІЯДА ШКОЛЯРІВ.

25-го березня у „Київському Театрі Юного Глядача ім. Горького“ відкрили республіканську олімпіаду художньої самодіяльності школярів Советської України, присвячену 125-роковинам з дня народження Т. Шевченка. В олімпіаді бере участь понад 500 учнів. Уже виконали „Заповіт“, пісні на тексти Шевченка, показали музично-театралізований монтаж про дитячі й юнацькі роки поета.

ВІДИЗВАНСЯ ГЕН. ГАЛЛЕР.

Один з провідників опозиції, ген. Йосиф Галлер, пише на тему польсько-німецьких взаємин у „Польоні“:

„Нехай Німеччина тямить, що поляки не покинуть ні частинки своїх земель, на яких від віків живуть, і на яких пролилися стільки польської крові. Нехай знають, що будемо нищити безоглядно всіх ворогів, що сягають по наші землі і будемо їх переслідувати аж доз кордонів решти слов'янсько-польських земель, які посідають“.

ПРИПИНИЛИ ДІЯЛЬНІСТЬ ЧИТАЛЬНИ „ПРОСВІТИ“ У БОДНАРОВІ.

Старостів в Станіславові припинили діяльність читальни „Просвіти“ у Боднарові. Старостів мотивує припинення діяльності тим, наче „діяльність цього товариства переступала статутіві межі й загрожувала безпеці та публічному порядку“.

КОНФІСКАТА КНИЖКИ.

На поручення кластей у Кракові сконфіскували видаву польські книжки І. М. Кеня. п. з. „Серенада Мексика“ за безбожницької тенденції й порнографічний зміст. Книжка видана в Амстердамі.

КОНКУРС НА ПРАПОР.

Слованьке міністерство внутрішніх справ розписало конкурс на національний прапор, герб і державну печатку Словаччини.

„ВЕЛИКИЙ ЖИДІВСЬКИЙ ВЕРЕСК...“

„Слово Народове“ з 7 квітня в статті п. з. „Не відьно замазувати дійсності“ протестує проти того, що ОЗН вважає непотрібною згоду на рододу, бо, мовляв, сам ОЗН — це власне згода, а далі остерігає жидів, щоб не замазували актуальності жидівської проблеми в Польщі верескливим патріотизмом.

„Серед великанського вереску своєї численної преси жидівство натягає на себе тогу найбільших польських патріотів. Вже хоч би з тону їхніх закликів за викуп позички протидетунської оборони виходить, що без їхньої допомоги могаб нам грозили не знати яка велика небезпека. Тимчасом треба твердо ствердити, що жиди мусять давати й то багато давати, не роблячи при тому ніякої ласки, бо хіба впродовж віків доволі багатств з польського народного організму виточили. Тому нехай вони не сподіються, що рішучі змагання всього народу, зміряючи до розв'язки жидівського питання, опізняються, або впадуть жертвою забуття. Закінчуючи ці замітки, треба зазначити, що поляки мусять почуватися рівночасно і воляками, здібними до переможної війни, і будівничими внутрішнього ладу Річі-посполитої“.

ЗНОВ СЛОВ'ЯНОФІЛЬСТВО.

Ген. Желіговський далі твердить, що метою польського народу є слов'янська ідея, якої суттю є прикметою є свобода і суспільна справедливість.

У вильському „Слові“ сказав він в інтерв'ю на цю тему:

„Останні лондонські події наповняють мене оптимізмом і надією“.

„Коли в часі пам'ятних подій у Чехії обхоплювали нас сильні й великі сумніви, то тепер маю враження, що виходимо на великий шлях польської історичної політики і для нас, поляків, і для нас, слов'ян, єдино“.

„І не тільки тому, що маємо надію, що вікни скінчаться оточування Польщі західними сусідами, не тільки тому, що ми знайшли приятелів, які мають звичай одержувати слова, але особливо тому, що то дало нагоду заманіфестувати одностайну поставу всього народу, який має перед собою до виконання велике завдання, маючи очі, спрямовані на армію і її вождя“.

„БІЛ ПАНЧОХИ“.

Адміністраційна влада в Лодзі заборонила німцям носити куртки, короткі штани та білі панчохи, бо цей одяг має характер свого роду партійного однострую.

Тих німців, що носитимуть такий одяг, будуть арештувати і карати.

СВЯТА В ЧЕСТЬ Ю. КРАШЕВСЬКОГО.

З нагоди 125-ліття народних повстання Ю. І. Крашевського поляки готували ряд свят на його честь, між іншим на Волині, де Крашевський довгий час проживав.

У ЛЬВОВІ НЕ ДОПУСКАЮТЬ УКРАЇНЦІВ ДО ГОЛОСУВАННЯ

ЛЬВІВ. — „Новий Час“ з 22 квітня б. р. подає, що викрито „несамовиті сензації у виборчих кампаніях у Львові“, яких ніхто ніколи навіть не міг передбачити. Бо виявляється, що з виборчої лісти шокреслювано коло 10,000 українців, між якими є такі як віцемаршал варшавського союму Василь Мудрий та посол Володимир Целевич. Досі, пише газета, одержали до 10,000 українців рішення від Окружних Виборчих Комітетів, що вони зчєркнені з лист виборців.

ВІДОВЗИ НА ЦЕРКВАХ К. У.

БУДАПЕШТ. — Мадярська влада видає відозву до населення Карпатської України, включно з тими, що зброєю в руках боролися проти мадярського війська, щоб склали зброю і вертались до своїх міст і сіл. Всі, що це зроблять, користуватимуться амністією. Відозву порозділювано по церквах.

ПРАДА В ХУСТІ НЕ ВІДБУЛАСЯ.

БУДАПЕШТ. — В дні 26 квітня б. р. мала відбутися, як писала мадярська преса, велика військова парада, получена з політичною маніфестацією, в місті Хусті, в Карпатській Україні. В тій параді мали взяти участь регент Мадярищини Горті й члени мадярського уряду. Як парад так і маніфестація відкликано.

ПЕРШИЙ ТРАВНЯ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН. — Націонал-соціалістична Німеччина святкувала перший травень на свій лад. Канцлер Гітлер говорив двічі: до молоді й до робітників. У промовах взивав до національного обєднання, бо без обєднання Німеччина не зможе розв'язати своїх проблем. Молоді сказав, що ніщо не прийде їй даром та що треба свої права здобувати. Підкреслював, що обєднана Німеччина не має чого боятись, але розєднана може впасти.

Згадав за Злучені Держави.

Характеристичне у промовах Гітлера було те, що він згадав по імені тільки Злучені Держави, яким порадив скінчити з бойкотом німецьких товарів і краще впускати до Америки німецькі товари ніж „найнижчих німецьких громадян“.

ПОЛЬЩА ДУМАЄ ПРО ПРОТЕКТОРАТ.

ВАРШАВА. — В Польщі говорять цілком отверто про те, що вона повинна взяти місто Данціг під свій протекторат, відбираючи його від Ліги Націй. Дуже можливо, що з таким проектом вийде полк. Бек, польський міністер заграничних справ, коли буде обговорювати справу Данцігу в польським соймі наступної п'ятниці.

ПОВИННІ БУЛИ ДАВНО ЗАНЯТИ!

ВАРШАВА. — Курер Варшавський пише, що армія ген. Галера повинна була зайняти Данціг ще в 1920 році. Але, пише газета, ще не запізно те саме тепер зробити.

ПРОТИ НІМЦІВ.

ВАРШАВА. — В польській пресі помітний не тротинімецький, але навіть і протиталійський бенитив. Є певно відомостей про те, як німці „добивають“ поляків на Шлеску і в Данцігу. Пишуть, що польські студенти перервали науку в політехніці в Данцігу, щоб тим запротестувати проти „німецьких надругів“, зокрема проти того, що німецькі студенти на них нападають і їх побивають.

МУСЯТЬ КОНТРОЛЮВАТИ ДВІ РІКИ.

ВАРШАВА. — Йде агітація за те, що Польща мусить бути готова оборонити дві ріки, Вислу і Німан, як ті, що є „життям“ Польщі.

ЩО ЇЇ РОБИТИ З СОВЕТАМИ?

ЛОНДОН. — Совети натискають на Англію і хочуть бути з нею в союзі. На те вже годиться Польща, що готова вже перепустити через свою територію советські війська, а Англія вагається. Б'ється наразити собі таким союзом з комуністами Ватикан, Португалію й Еспанію та Японію.

ЗАЯВА „ПАЦИФІСТІВ“.

МОСКВА. — Перший травня пройшов, як було, під знаком військової маніфестації. Маширувало військо і їхали гармати та поизи. А воєнний комісар Ворошилов виголосив промову, в якій сказав „світові“, щоб він знав, що „ми не тільки вміємо воювати, але ми таки любимо воювати“.

ЗАГАДКОВИЙ ЛЕТ.

РИМ. — Шукають відповіди на питання, чого вибрався літаком у подорож до Африки, згладно до Лібії, військові начальники Німеччини й Італії: ген. Вальтер фон Браушвіч і ген. Альберто Паріяні. Назагал панує переконання, що вони обидва виграють спільний план майбутніх воєнних операцій.

СВОБОДА ("LIBERTY")

FOUNDED 1898

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Registered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

3 Канада належить пошлати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. "Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016.
4-0807.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

СВІТ ЗАВТРА

У Нью Йорку відкрито з великою парадною й з багатомовними світову виставу, що її охрещено кличем "Світ завтра". Провідники Америки, політичні, суспільні, церковні, наукові, бізнесові, говорили при тій нагоді на виставі й поза виставою багатою слів про те, як буде представлятися цей світ завтра та що для нього може зробити Америка.

Один з ньюйоркських проповідників говорив у той день у своїй проповіді, що це задивлення в майбутнє може бути заманливою потіхою для тих, що не можуть дивитися в теперішнє, що зацікавлення будучиністю може бути полехею для тих, що в сучасності бачать лише сумні річі. Іншими словами, ті, що не мають нічого гарного "нині", дивляться на "завтра".

Цими словами цей священник дуже влучно описав стан світу поза Америкою, передовсім Європу, з котрої виїхали просто майже всі мешканці Америки. Європа нині не дивиться далеко в будучиність. Її погляд прикований до найближчої будучиності, до найближчого завтра. Мало хто з людей в Європі дивиться навіть на найближчий рік, мало хто бачить поза цей рік, багато навіть поза найближчий місяць. Там є мільйони людей, що лягають кожного дня спати з питанням у своїй голові: "Що буде, як пробуджуся завтра рано". Американські обсерватори Європи кажуть, що європейці просто вже втрапили звичку дивитися на дальшу будучиність. Вони не роблять планів на дальшу мету, бо планувати на дальшу мету є просто неможливим.

З Америки могло би здаватися, що якась промова великого політика, в Америці або в Європі, має велике значіння для долі цих людей та їх настановлення до будучиності. Живі спостереження показують, що промови нині в Європі не числяться. Час слів уже минув. Нині числяться лише діла. Отже лише таке слово числиться, як відкриття угоди, як подання умов, себто слово, що є властиво ділом. Суперечки між бесідниками теж не мають великого значіння. Через те й нема що дивуватися, що вулиці в Берліні так байдушно відносилися до остонньої промови Гітлера.

Багато більше значіння ніж промовницькі константи політиків мають такі факти, як загальна мобілізація армій. Мобілізація накладає на край, головню економічно слабій, як Польща, Італія, Румунія або Мадяріщина, величезний тягар. Нести його довго край не зможе. Обезсилений край може бути доведений до виповідження війни або до здачі без війни.

Ось так Європа стоїть перед страшним завтра: дальше існування ненормального стану або війна або нормалізація на якихось основах, які мало хто вважає нормальними.

Як довго потраплять люди жити серед таких ненормальних виглядів і не стратити останків нормальності? Правда, нинішня людина має сильніші нерви, ніж давніша, але чи можна й ці сильніші нерви натягати без краю?

ТРАВЕНЬ!

(Від власного кореспондента "Свободи").

Прага, кінець квітня 1939 р.

Хто раз пуститься в пророкування, той вже мабуть ніколи від цієї хвороби не вилікується. Особливо коли тому пророкові хоч раз пощастило й котре-небудь його пророкування дійсно справдилося. Але треба правду сказати, тепер в Європі не так-то вже й трудно бути пророком, особливо політичним. Висока політика, яка колись робилася за зачиненими дверми й якнайдалше від денного світла, виїхала нині на вулицю й стала прилюдною. Це пояснюється тим, що рішальна сила політики — війська — нині не є сліпим знаряддям, а свідомим чинником, який потребує не лише технічного, але й ідеологічного опрацювання. У процесі цього опрацювання беруть участь також ширші народні маси, таким чином політичні таємниці перестають бути маетком високопоставлених одиниць і просякають у найширші верстви. Хтось знаходить відповідне гасло, як вогонь у лісі перескакує з дерева на дерево, так це гасло передається з уст до уст, і за хвилину його повторює цілий нарід. Треба тільки мати вуха, щоб чути, й очі, щоб бачити. Отже бути при таких умовах пророком справді не тяжко!

Цілу зиму німці по всіх усядах повторяли: "У березні щось станеться" й вітали себе гаслом "Слава березню". Треба було бути сліпим і глухим, щоб у таких обставинах не очікувати в березні важких подій. І справді в березні багато чого сталося. Перестала існувати Чехословацька держава. Литви взято Кляйпеду, а Румунія прийняла прохотувану їй умову з Німеччиною. Нам цей фатальний березень приніс особливо тяжку втрату: перестала існувати Карпатська Україна, на яку ми покладали стільки надій. Отже: чи не приніс березень багато нового?

Тепер німці по всіх усядах здоровлять себе кличем: "Слава травню". Це ніби мало означати, що в травні треба очікувати дальших великих подій, що в травні знов "щось станеться". Правда, й місяць квітень не обійшовся без великих подій: Альбанія прилучено до Італії, Польща перестала бути спільником Німеччини й поставила себе під охорону Англії й Франції, Совети зроблено активним чинником світової політики й т. д. Але Німеччина в квітні заховала ніби спокій, бо її

війська не посулились ні на крок далі. Але тепер, в травні, Німеччина зробить дальший скок в якімсь напрямі.

В якій? Політика й політичні пророки цілого світу ламають собі тепер над цим питанням голову, та ніхто, розуміється, не знає чогось певного. Найбільше правдоподібності має акція в сторону Польщі, Румунії або Югославії, причім до Польщі Німеччина має найбільше претенсій. Тут насамперед живе велика німецька меншість, потім тут ятриться відчинена рана Данцігу й коритара, на решті тут ще є справа Горішнього Шлеська й Тешина, справа, яка з німецького погляду далеко не полагоджена. Крім цього теперішній політика Польщі дає Німеччині ще одну притоку до рішучих кроків. Доки Польща була в союзі з Німеччиною й трималась "лінії Пільсурського", Німеччина не мала причини виступати проти неї й братись до зброї. Але вже в березні, коли Польща мала підставу побоюватися, що Німеччина готова й її порушити, вона через ніч переорієнтувалася й вступила в тісний зв'язок із Советами. Це була перша "зрада". Потім Польща прийняла англійське забезпечення її границь чи незалежності й зі свого боку зобов'язалась боронити Англію, рівночасно давши обіцянку англійській позички на озброєння. Це вже може вважатись безпосередньою "погрозою" для німецьких інтересів. Нарешті, коли Німеччина запропонувала Польщі вирівняти всі спірні питання по доброму, Польща на це відповіла мобілізацією. Справа тепер стоїть так, що Німеччина має супроти Польщі цілком війну руку й кожної хвилини може дати своїм військам приказ обсадити ту чи іншу польську територію.

У Румунії живе також велика німецька меншість, своїм правним положенням далеко не вдоволені. Та це ще не причина для військового нападу, тим більше, що Румунія не протиставляє німецьким планам і начеб то не ставить оспорю німецькій господарській експансії. Але внутрішня дезорганізованість і безпорадність Румунії, безладдя й корупція, які там панують, можуть дати Німеччині "притоку" вміститись хоча б для того, щоб забезпечити собі тощо виконання недавно заключеної торговельно-господарської угоди. Та це не все. До Румунії ж має претенсії Болгарія, колишній союзник Ні-

меччини ще з часів світової війни. Коли мирова конференція 1919 року встановила нові границі Болгарії, то Румунія дістала Добруджу, одну з найкращих країн Болгарії. Болгарія цього не забула, й Німеччина її підтримує в її вимогах. Не треба отже, щоб Німеччина зробила перший крок: цей крок може зробити й Болгарія, а Німеччина може прийти пізніше й сказати своє слово.

Лишається ще Югославія. Тут Німеччина безпосередніх національних інтересів не має, бо та жменька німців, що живе в цій державі, не має ніякого значення. Зате тут відіграють велику роль інтереси політичні й господарські. Ніхто не знає, як далеко йдуть нинішні німецькі плани, але не буде нічого дивного, коли Німеччина проголосить, що їй належить ціла спадщина Габсбургів, отже також і всі землі колишньої корони св. Стефана, себто більша частина земель нинішньої Югославії. Тут Німеччині, очевидно, доведеться також рахуватись з Італією та Мадяріщиною, але це ніби "свої люди". Отже з ними можна буде "по доброму" поділитися. А що в Югославії в середині далеко не все "обстоїть благополучно", бо там досі панують лише серби, а інші народи почувають себе поневоленними. Ось тому Німеччина може скористуватись хорватами як у Чехословащині використала словаків. Правда, серби дуже завзяті воїни, та коли їх узяти з трьох боків у кліщі між Італією, Мадяріщиною та Німеччиною, то нічого їм не допоможе їх завзятість. Найкраще було б, як би помирившись з хорватами. І до цього тепер іде.

Ось такі перспективи має перед собою очікувана травнева акція Німеччини. Скрізь вона надібає на прихильні передумови. Одна лише є небезпека, що з цього може виникнути нова світова війна. А вона при нинішнім стані річей, є для Німеччини зв'язана з дуже великим ризиком. Та всі переконані, що світової війни не буде, як не було її по обсаджень Чехії й Моравії Кляйпеди та Альбанії.

Отже як перед трьома місяцями так і тепер знова стоїмо перед військовою акцією Німеччини, а можливо Німеччини, Італії та Мадяріщини. А коли ми тут всюди чуємо "Слава травню!", то пророки мають легку працю. Побачимо, чи і це сповниться!

М. Сивошапка.

ЖЕРТВИ НА РІДНИЙ КРАЙ

посилати на таку адресу:
"ОВУЕДНАУ"Е"
P. O. BOX 122, CHURCH ST. ANNEX,
NEW YORK, N. Y.

НІМЕЧЧИНА І МАДЯРЩИНА

Уже вся наша преса обговорює широко те, як поступила Німеччина супроти Карпатської України. Менш більш ми вже ту справу висвітлюємо. Очевидно в українському розумінні й багато з цієї події навчилися, що нам у будучині вийде на добре. Але все таки тяжко розуміти, чому Німеччина керувалась аж так брутально виключно своєю власною користю. Можливо, що тут таки заважав чорний дух Мусоліні й його зятя Чіана, бо саме тоді, коли німці займали чеську землю, Мусоліні телефонував до мадярського регента Гортія: "Раджу вам негайно обсадити Підкарпатську Русь". Слово Мусоліні має у Гітлера велике значіння, а Мусоліні підпомагав мадярів. Це знаємо. Але проте як розуміти поступовання Німеччини по загартуванні Карпатської України мадярами? А їх становище—наскрізь вороже. Це видно от хочби з такого інциденту як панахида, яку хотіли влаштувати українці в Берліні по полягалих за Карпатську Україну. По цій панахиді мали відбутися збори, на яких мав говорити О. Севрюк, що був наочним свідком критичних подій у Карпатській Україні. Отже німецька влада заборонила в останній хвилі панахиду, а на сходах дала дозвіл тільки як на закриті збори без права на дискусію й ухвалення резолюцій. І тільки з дозволом на один реферат—О. Севрюка!

Тут бачимо, що німецький уряд уже ставив цілком отверто, а навіть демонстративно, проти українців, а зокрема проти Карпатської України. А це значить, що тимсамим він ставив демонстраційно по стороні мадярських грабіжників і не хоче допускати до нічого такого, що було б мадярам немило.

Знаємо, що Гітлер тримає Мадяріщину "на ланці". Він іще не впровадив до неї свого війська, як це зробив з Чехословащиною, але зате ставляється осягнути те саме, хоч іншими способами. Ось що пише про це один часопис:

"Визискуючи те, що мадяри усувають жидів з господарської діяльності, беруться німці до господарського підбою Мадяріщини.

"Мадяри з острахом стверджують, що жидівські маетки, які втратили одну третину своєї вартості, переходять тепер у німецькі руки. А німці стягають зараз своїх людей і їм дають місця урядовців і робітників.

"Статистика виказує за минулий рік, що величезна більшість чужинців, що прибули до Мадяріщини, це люди німецької національності. Тому тепер займають місця в мадярських урядах люди з цілком чужими назвами, що заступають родовитих мадярів.

"І не раз підносяться німецькі голоси, що називають мадярів "азійською ордою", або такі "азіятами" та "циганамі".

Далі пише та газета, що тих харчів, що їх німці вивезли з Чехії, останеться всього на 6 до 7 місяців. Потім мусять дістати їх з Румунії. На те числить Німеччина. І держить Румунію в страху, якби не хотіла тих харчів давати, бо має на поготівлі мадярів, що могли б кинутись на неї за Семигород.

Які будуть відносини між Мадяріщиною і Польщею, бо так виглядає, що між Польщею і Німеччиною таки конфлікт нагріває. Як знаємо, Польща страшенно побивалася за те, щоб знищити Карпатську Україну і прилучити її до Мадяріщини. Тепер вона може це ще гірко відкокувати! Та покищо Польща далі вірно попирає Мадяріщину і так завзято нищить українську назву Закарпаття, що не дозволяє уже нашій пресі уживати назви "Карпатська Україна". Це конфіскує, а дозволяє тільки на назву "Подкарпатська Русь". І не дозволяє ні словом згадувати за карпатських Січовиків. Ні за те, що вони в горах держаться і далі б'ються з мадярським наїзником.

Як бачимо з того, то нашому Закарпатті, як і цілій нашій нації, прийдеться це не одне пережити. Неодну "штуку" може ще з нею втягти і Німеччина. Все те можливе. Але тепер ми маємо вже досвід. Тепер не буде між нами вже нікого, щоб дав себе зловити на такі "штуки". Геройський опір карпатських Січовиків і населення Закарпаття є відповіддю Гітлерові й усім тим, що захотіли б показувати українському народові, що він має робити. Український нарід буде воювати чи годитись, але слухатиме тільки свого власного приказу. Як би не "бенешівська" політика ріжних Прхалів, булаб Мадяріщина знала, чого може доклати навіть пів мільона наших людей. А так нарід міг тільки засвідчити своє героїство. А ви там за морем повинні тепер представити світові оте наше героїство. А також не забути в Америці висянити і ту "зрадницьку" і "фарисейську політику" чехів, яку вони закінчили аж так ганебно, що довели до трагічного проливу крові в Хусті. Те все, це наслідки політики Бенеша. Я повинен те вам отверто сказати. А навіть почуваюся обов'язаним це сказати, бо я так багато написався про Масарика і Бенеша! І їх так хвалив. Я їм так вірив і так їх завжди виправдував. А робив це тому, бо надіявся від такого Бенеша цілком чого іншого.

Клим Обух.

ХТО ПОПИРАЄ БІЗНЕСИ,
ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В
"СВОБОДІ", ТОЙ ПОПИРАЄ "СВОБОДУ".

ДЕ ДІВСЯ?

ЮРІЙ ГОРЛІС-ГОРСЬКИЙ,
котрий написав незабутню
повість
з української визвольної
боротьби
ПРОТИ ЧЕРВОНОЇ МОСКВИ
під наголовком

ХОЛОДНИЙ ЯР

Як повстала Карпатська Україна
Горліс-Горський покинув
Галичину й пішов за Карпати.
Коли Карпатська Січ виступила
до бою проти мадярських
окупантів,
Горліс-Горський пішов з Січю.

Від того часу про нього
пропала вістка.

Та лишалися по ньому його
НЕЗАБУТНЯ ПОВІСТЬ
ХОЛОДНИЙ ЯР,

котру прочитає з вдовolenням
і насолодою кожний, що цікавиться
боротьбою українців
проти їх надних сусідів.

ДВА ТОМИ — ЦІНА \$2.00.

Замовлення шліть до:

"Svoboda"
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА

В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина друга.

(68)

Мамстріук зразу зачав було доказувати, що Кудеяра карають смертю не без вини, бо він посягнув на життя государя, а таких злочинців ніде не милують. Але Ямболдуй-мурза перебив йому і вказав на це, що цар без всякої вини убив жінку Кудеяра, і коли Кудеяр справді посягнув на життя государя, то зробив це не тямлячи себе і йому того не можна брати за вину.

Мамстріук пізнав, що кримський посол все знає і, вже більше не спорив.

— Але як тут поради, — сказав — наш государ був не раз надмірно гнівний. Ти посол, а коли йому таке скажеш, то він і з тобою, Бог знає, що зробить; а мені сказати йому таке, то він велить

Кудеяра до тебе виправляти, бо за таке мені смерть... Але що іншого, слухай... Ямболдуй-мурза, будь мені приятелем і тобі таким буду! Поклялись після своєї віри, що нікому не скажеш; про це будемо знати я, ти і ще третій, кого я виберу, а більше ніхто.

— Клянуся тобі, що нікому не скажу, — відповів Ямболдуй-мурза — тільки, щоб Кудеяр був живий і вільний.

Він буде жити і на волі — сказав Мамстріук, — мої сини — своя кров, вони дорожчі понад все! Цар-государ поручив мені наглядати палати; коли цар вернеться, я донесу йому, що Кудеяр в пивниці помер, скажу, що сам собі розбив голову з розпучки, а я велів його тіло кинути до озера. Але до Криму Кудеяра не можна пустити, бо там Атанас Нагий, наш посол, довідається, що Кудеяр в Криму і зараз напише цареві. Тож най Кудеяра втікає на Литву; він жежд до нас прийшов з литовської землі, він литовський, а не московський чоловік, хай він, там проживаючи, перемінить своє прізвище і не називається Кудеяром. Дай йому лист від тебе, немов то ти свого татарина послаєш до

Литви за ділом, а я велю дати тобі грамоту, що тобі дозволено вислати гонця; цареві ж скажу, що ти послав через Литву в справі моїх синів.

— Хай вже і так буде, — згодився Ямболдуй-мурза — щоб тільки я побачив Кудеяра і знав, що він на волі, а тоді і твої сини будуть випущені на волю; а коли би Кудеяр не міг щасливо видістатись з московської землі, то вже твоїм синам не бути на волі, а тобі їх оглядати.

Був у Мамстріука вірний відданий слуга, родом з Черкаса, по імені Алін, а в хрещенні Наум. Мамстріук поділився з ним тайною і зачав радитися, як би то зробити, щоб і сам Кудеяр не знав і нікому не міг сказати, хто його висвободив.

Алін, подумавши, дав таку раду:

— Чи ти знаєш, як може перед місяцем наш опричний чоловік Федько Ловчиков доносив на другого опричного чоловіка, Самсона Костомарова, будьто би він, Самсонко, хотів втікати на Литву і в тій цілі заходив до литовського посла, але Самсонко перед государем виперся всього, заявляючи, що не був у литов-

ського посла і не гадав втікати, але з опричнини його не виникув, а я напевно знаю, що Самсонко, був у литовського посла і хотів втікати, а тепер живе в опричнині не рад, та всіх боїться. Тож коли би Самсонкові дати грошей на дорогу, то він би утік разом з Кудеяром. Кудеяр думав би, що це Самсонко його увільнив, а знов Самсонко знав би лише мене, а не догадувався тебе.

Самсон Мартининович Костомарів був широкоплечий мушкетер, трицять літ, родом з Каширських дітей боярських, служив у війську й попався у полон литовцям. Доля кинула його на двір одного литовського вельможі, де з ним обходилися ласкаво. Там зняла йому серце донька одного литовського дідича, що виховувалася при дворі жінки цього вельможі. Дівчина хотіла віддатися за молодого москвитину, а і пані, її опікунка, не противилася, знаючи, що Самсон радо лишиться на Литві, але родичі дівчини не згодилися на таке і подуржжя. (Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО
В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДНОГО СОЮЗУ.

3 ДНЯ

НАШ УСПІХ.

Українські лицарі Карпатських Гір довели таких героїських вчинків, перед якими клонить голову кожний чесний чужинець. Це героїство таке велике, що один із хорватських провідників, перебуваючи тепер в Америці, сказав: „Українці втратили Карпатську Україну. Це втрачено болюча. Але героїство Карпатських Січовиків, виявлене в обороні рідного краю, з надлишком покриває ту втрату“.

Карпатська Україна виявила героїзм не лиш в мілітарних конфліктах. Вона дала переконливі докази, що ми вміємо також будувати. За кілька місяців свого існування, не звертаючи уваги на перепони, Карпатська Україна зробила великі поступки в адміністрації, шкільництві, економіці і т. п.

Цей приклад мілітарного героїства Карпатської України і її державницько-конструктивних успіхів став заохотою для всіх українців, по цілому світі. Бо вони мали нагоду ще раз упевнитися щодо вартості своєї раси. Вони ще раз наглядно переконалися, що українці, це цінний нарід, який блискуче виявляє свої спосібності, як тільки має найменшу нагоду їх проявити.

ЦЕ НЕ ВСІМ ПОДОБАЛОСЬ.

Випадки в Карпатській Україні, не звертаючи уваги на її задоволення і захоплення мадярами, занепокоїли таких наших ворогів, як поляки та москалі. А також, зрозуміло, і таких яничар, якими є більшовики.

Занепокоїло це навіть деяких з наших „рідних“ радикалів-соціалістів. І тому з'явилися вони по „соціалістичному“ ділитися українським героїзмом з „братями“-чехами.

ВІДНОШЕННЯ - МОСКАЛІВ І ПОЛЯКІВ.

Москалі і поляки цілий час намагались спотворити український рух в Карпатській Україні. Та це їм не вдалося. Бо події в Карпатській Україні так виразно промовляли за українців, що ворожі наклепи мов-сміття спливали, не лишаючи найменшого сліду по собі.

І сплили ті наклепи у капад, без найменшої для нас шкоди, якби на поміч ворогам не поспішили наші землячки з Америки.

Маємо на увазі тих наших американських „сичовиків“, яких командантом є п. Максим Бойчук, що добивається „слави“ тим, що знеславляє діячів Карпатської України і їхню працю.

СУМНА „СЛАВА“.

Цей п. Бойчук дав 23 квітня ц. р. в Нью Йорку в Бетовен Гол „відчит“ про свою недавню поїздку на Карпатську Україну, в якій намагався знеславити все те, що діялось в Карпатській Україні, „доказуючи“, що адміністрація Карпатської України була недолюбна, що вешталось у ній багато підозрілих типів, які були при кермі. Тяжко „обвинувачував“ він також Карпатську Січ та її провід. Все це на снові власних „спостережень“, опертих на огірчення, що Карпатська Січ відкинула його „дарунок“, сичовий прапор, який Бойчук віз аж з Америки від Чорноморської Січі.

ПРИЧИННИ ВІДКИНЕННЯ.

Не знаємо точно причин відкинення того прапору. Та гадаємося, що Карпатська Січ відкинула його можливо тому, що знала ту минулу роботу американської „Чорно-

ВІДКРИТТЯ СВІТОВОЇ ВИСТАВИ

Пів мільона людей прибуло на відкриття світової вистави в Нью Йорку в минулу неділю. Між промовцями, що відкрили виставу, був і президент Рузвельт, котрий промовляв з Подвіря Мира. Перед ними видно громаду газетних фотографів, що приготували для преси такі фотографії, як отся.

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЬО ЙОРК, Н. Й.

Нова радіопрограма.

У п'ятницю, 5. травня ц. р. від години 6:15 до 7 вечір буде надано за станції W.A.R.D. (1400 Kilocycles) вперше українська радіопрограма „Голос України“.

Від того часу Українська Радіопрограма „Голос України“ буде надана кожного понеділка, від години 6:30 до 7. вечір, і кожної п'ятниці від години 6:15 до 7. вечір.

Зарад програми сподівається, що українське громадянство в Нью Йорку й околиці наставить свої радіо апарати на поданий час і слухатиме програму, яка крім бізнесових оголошень буде надавати новинки зовнішнього, радіо-театру, музику, спів, відповіді на запити і т. і.

ШКАГО, ІЛЛ.

Відчит.

У понеділок, дня 20. березня 1939 р. прибула до нашої громади з відчитом пані Стефанія Галичин, голова Українського Червоного Хреста ОДВУ з Нью Йорку.

Шановна гостя оповіла присутнім, що збиралася в поважній кількості, про працю українських націоналістів в рідному краю. Почала від подорожжя, в якому опинився наш нарід безпосередньо до війни! Серед тих хаотичних подій, які відбувалися зараз після нашої програної, ідея українського націоналізму стала відразу панівною. Ця ідея, спочатку під ім'ям УВО, а відтак під прапорами й знаменем ОУН, полонила широкі маси, а головню молоді, яка побачила одинокий ратунок в новій силі українського націоналізму.

Бесіди вказувала також і на практичну працю націоналістичних організацій: боротьба з польською асиміляцією, колонізацією та польонізацією. Це одинокий український націоналізм, що поставив українські маси на правильний шлях, казала вона, це він, що зумів побідою виперти комуністичну язву з нашого народу.

Нав'язуючи до визвольного руху законодавчо, а головню в Америці, пані С. Галичин пояснила, що Організація Державного Відродження України і всі співбратні з нею по ідеї організації, ведуть таку саму, рівнобіжну працю, що визвольний рух в рідному краю. Ми творимо запілля цього руху, а еміграція в першу чергу матеріально стає до помічі визволенні України, хоч і не забуває за плекання цієї самої ідеї.

В дискусії виступали й противники українського націоналізму, як соціалісти та геть-

манці. Вони намагались переконувати публіку, що на рідних землях їх групи творять найбільшу силу. На це відповіла прелегентка, яка була вихована в краю, що про гетьманців в краю ніхто не знає, а знова робота радикалів не іде по лінії найвищого інтересу нації, а тільки по лінії вузкопартиїстності.

По відчиті переведено збірку та вислано \$13.50 на політичних в'язнів. Зложили по \$1: Васевич, Яськів, Бабій, Шпікула, Романишин, Скоронад, Вус, Тимець, Вуйців, Паньків, Бовинек; по 50 ц.: Васильців, Жидун, Гавриїл; решта дрібними.

Збори закінчено відспіванням „Не пора“.

ДО ВІДДІЛІВ УКРАЇНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА ТА ГРОМАДЯНСТВА КОМУНІКАТ.

Минуло вже 6 років від часу оснування Організації Українського Червоного Хреста.

Основою цієї організації, її будівничі були тої думки, що для народу, котрий не має своєї держави, найкраще закласти таку жіночу організацію, яка могла б повести працю, що лежить в основі такої організації, як Червоний Хрест.

Коли мати на увазі, що ми є імміграцією поневоленого народу, яка повинна активно помагати тому народові досягнути волю, то оснування такої організації як Червоний Хрест було тим більше побажане. Тому тої перші члениці, що закладали цю організацію, прийняли назву міжнародного Червоного Хреста.

Ідея, яку пропагувала організація Українського Червоного Хреста, зеднувала собі чимраз то більше прихильників серед нашої імміграції, а зокрема жіноцтва, яке почало масово вступати в ряди цієї організації. Впродовж короткого часу ця організація зросла в велику силу, так, що тепер вона вже налісляє 55 відділів по цілій Америці.

Коли мова про громадську працю тут серед нашої імміграції та про працю в користь рідного краю, то жіноцтво, зорганізоване в рядах УЧХ, виконувало ту роботу з дійсним запалом та великим успіхом.

Коли знову говорити про другу ділянку праці, а саме про контакт з американським Червоним Хрестом, та про ту стислу функцію, яку веде Американський Червоний Хрест, то цього наша організація не могла як слід виконати. Бо треба було, щоб усі наші члениці ставали членицями американського Червоного Хреста, були там активними та

передавали також приходи з усіх підприємств до них.

Тому головна управа нашої Організації почала роздумувати над тим, в який спосіб повести працю так, щоб вона відповідала вимогам нашої імміграції й найного народу взагалі, а таксамо й вимогам тої Організації, якої назву ми носимо.

Застановляючися над тим, управа УЧХ прийшла до переконання, що наш національний інтерес вимагає того, щоб ми й надалі мали таку саму організацію, але тільки з іншою назвою, такою, яку мають поодинокі націоналісти. От приміром ірландці мають ту саму організацію, але їх хрест називається Зеленим Хрестом, пристосований до їхньої національної краси. А швайцарці називають її Білим Хрестом.

В межичасі, коли управа застановлялася над тою справою, прийшло повідомлення від Американського Червоного Хреста з Вашингтону, що й наш Червоний Хрест повинен змінити свою назву, таксамо, як це зробили інші націоналістичні організації.

Отже головна управа УЧХ, ОДВУ в порозумінні з центральною управою ОДВУ рішила на спільних зборах дня 28-го березня 1939 р. змінити назву з Українського Червоного Хреста на **Український Золотий Хрест**. Рівночасно головна управа повідомила Американський Червоний Хрест про цю зміну й на дні ми отримали від заряду Американського Червоного Хреста відповідь, якою вони вповні одобрюють прибрану нами зміну назви.

Тому повідомляємо всі відділи УЧХ, щоб від сьогоднішнього дня вживали тільки назви: **Український Золотий Хрест ОДВУ**.

Однострої остаються ті самі. Ріжниця є тільки та, що замість червоного хреста треба носити на одностроїх золотий хрест. Жадних інших змін нема.

Всі відділи, які брали й беруть практичні курси Червоного Хреста, повинні й на далі це робити.

Ще раз зазначуємо, що крім краси й назви ніщо інше не змінилось. Тимсамим ми будемо й надалі пропагувати ту саму ідею, на якій повстала, зросла й існує наша Організація.

Слава Україні!
За головну управу УЧХ, ОДВУ: **Стефанія Галичин, голова.**

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МЕНІЛ: Р. АП. Місячні збори Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181, відбулись в суботу, 6. травня, в годині 3. пополудні, в У. Н. Домі на омильній Гілі. Обов'язком усіх члени прийняти на ті збори, бо є важні справи до пологдження. — Ю. Ясичук, предс.; П. Тиняк, кас.; П. Черкас, секр.

ВІДОЗВА

ДО РОГАТИНЦІВ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ І КАНАДІ.

Шановні Земляки!
Відома вам важна справа нашого рідного повіту. А саме будова Народного Дому імені Івана Франка в Рогатині. Читали ми поклики у справі допомоги, вислані з рідного краю. Читали в тій справі поклики наших місцевих комітетів в Америці і Канаді. Та все не знаємо нашого успіху в збірках, бо нема зв'язку.

Щоби повести ширшу акцію в згаданій справі, Комітет Рогатинщини в Рачестер, Н. Й., скликає перший зїзд Рогатинщини до Народного Дому при 831 Джозеф Евені в Рачестер, Н. Й., в неділю, 28-го травня (мая). Програма нарад буде проголошена на зїзді, який зачнеється рано.

Просимо рогатинців з подальших і ближчих околиць Америки і Канади взяти участь у першій зїзді Рогатинщини. Це буде перша спроба зібрати наші рогатинські сили. Просимо повідомити нас, скільки і звідки люди придуть на адресу секретаря комітету: **D. Bratush**, 358 Avenue A Rochester, N. Y.

Як можна оминити великі кошти дороги, це хай обговорять самі рогатинці на місцях. Найтанше їхати автомобілем. Хай ніщо не буде для рогатинців перешкодою їхати на зїзд. Це буде перша спроба об'єднання нашої сили.

За Комітет Рогатинщини в Рачестері:
Петро Петрів, Д. Братусь, В. Кісіль.

ПРЕДСТАВНИК РОСІЙ.

Іван Майський, большевицький амбасадор у Лондоні, що бере живу участь у переговорах між Росією й Англією.

ШВАЙЦАРІЯ ПРИГОТУВЛЮЄ РЕЗЕРВИ...

Швайцарська федеральна рада видала кілька декретів про приготування цукру, кави, товців, оливи та паші. Ще у грудні минулого року видано декрет про приготування резерви бензини й бензолу.

УВАГА! УВАГА! НОВА УКРАЇНСЬКА ФІЛЬМА

„МАРУСЯ“

по пєсі „ОЙ, НЕ ХОДИ, ГРИЦЮ, НА ВЕЧЕРНИЦІ“

в якій хорову частину провадив наш славний професор О. КОШЕЦЬ,

буде висвітлюватись:

B. ARNOLD, PA. TWO DAYS, THURSDAY & FRIDAY, MAY 11 and 12, 1939, AT THE STAR THEATRE, 1609 FIFTH AVE., 3 shows daily. From 6:00 P. M. to 12:00 midnight.

PITTSBURG, PA. ONLY ONE DAY, SUNDAY, MAY 14, 1939, AT THE LITHUANIAN HALL, 1721 JANE ST. SOUTH SIDE, 4 SHOWS. From 2:00 P. M. to 11:00 P. M.

„MARUSIA“ AWARDED 3 STARS BY AMERICAN CRITICS.

Press acclaim—
N. Y. Daily News: ... exceptional pageantry and the beautiful choral arrangement make „Marusia“ an outstanding production...

N. Y. Daily Mirror: ... „Marusia“ ... outstanding Foreign Film...

N. Y. Times: ... Persons more interested in the old folkways and music of the Ukraine than in present political mess in Europe, in which some Ukrainians are involved, will enjoy „Marusia“...

ПРИ НАГОДІ ВІДВІДИН СВІТОВОЇ ВИСТАВИ В НЬО ЙОРКУ

НЕ ПОМИНИТЬ ВІДВІДАТИ КИНАРНО І ДРУКАРНО „СВОБОДИ“

Українська Пресова й Книжкова Спілка.

ДЛЯ ВИГОДИ ТИХ, ЩО МАЮТЬ КОМНАТИ ДО ВІНАЙМУ В ОКОЛИЦІ СВІТОВОЇ ВИСТАВИ В НЬО ЙОРКУ.

Виповніть цей купон, вичеркніть з нього непотрібні слова, витніть його на кропкованій лінії й зашліть з відповідною квотою до адміністрації „Свободи“.

До Адміністрації „Свободи“:
Р. О. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

Прошу оголосити в „Свободі“ такі, комнати для відвідувачів Світової Вистави в Нью Йорку:

Комната величини _____ стіп довга, _____ стіп широка.

На першому, другому, третьому поверсі

Ліжка: одно подинокє, два „твин“, одно подвійне.

Купальня. Гардаж. Телефон.

Ціна на день _____ на тиждень _____

Імя _____

Адреса _____

Телефон (як є) _____

Одноразове оголошення 75 центів.

При більшому числі оголошень відповідна знижка.

КІНЕЦЬ АМЕРИКАНСЬКОГО
ІМІГРАЦІЙНОГО ВІКУ

Показується, що біжучого десятиліття Америка пише закінчення до історії одного з найбільших імміграційних рухів які коли існували. Від приблизно 1830 року, коли то справді імміграція почалась на велику скалю, Злучені Держави були краєм повних надій для всіх європейських народів. В ті часи їх приїздило до Америки мільйонами. На протязі сто років приїхало до Америки 38 мільйонів людей. Навіть у часі від 1920 до 1930 року, хоч були гострі обмеження імміграції, було поверх три мільйони надвишки населення в Злучених Державах у наслідок імміграційного руху.

Прихід депресії, котрий приніс за собою загальне безробіття, рівночасно приніс кінець імміграційного населення з імміграційного руху у Злучених Державах. Від 1931 до 1938 року корабельні компанії вивезли з Америки загально 4,487,085 чужинців і громадян на постійний побут поза границі Злучених Держав, а з поворотом привезли сюди разом 4,260,081 чужинців і громадян на постійний побут. Виходить, що на протязі тих вісім років убуток населення через імміграцію вніс 227,004 особи.

Відколи розвинулись більш напружені расові переслідування в деяких краях Європи, від тоді імміграція збільшилась. Однак після існуючих принципів закону про квоту, котрі обмежують загальну річну імміграцію до числа 153,774 осіб з країв поза западною частиною півкулі земної, а також встановлені вимоги, що „жанден чужинців не буде допущений, котрий може стати тягарем суспільства“ — здержують всяку можливість ширшого напливу імміграції зі згаданої частини світу.

Зібрані відомості департаментом стейту виказують, що в багатьох країнах аплікації на імміграційну візу зроблено в таких великих числах, що імміграційна квота вже вичислена на довгі роки. В самій Німеччині внесено 260,000 аплікацій, що заповнюють імміграційну квоту приблизно на десять наступних літ.

Тимчасом вигладає так,

УВАГА! ПОЗІР!

УКРАЇНЦІ НЬО ЙОРКУ І ОКОЛИЦЬ!

УВАГА! ПОЗІР!

ОСТАННІЙ РАЗ В НЬО ЙОРКУ МОЖЕТЕ ПОБАЧИТИ
ДОКУМЕНТАЛЬНУ ФІЛЬМУ„УКРАЇНА В ОГНІ“
В СУБОТУ, 6. ТРАВНЯ 1939, У ГОД. 7:30 ВЕЧ.

(SATURDAY, MAY 6, 1939, AT 7:30 O'CLOCK)

В САЛІ: IRVING PLAZA

при 15. вул. та Irving Плейс, в Нью Йорку, Н. Й. (17 IRVING PLACE & 15 ST.)

Це вже остання нагода подивитися на документальну фільму „УКРАЇНА В ОГНІ“. Більше цієї фільми висвітлювати в Нью Йорку не будемо. Тому ж кожний українець чи українка, які ще не бачили її, повинні конче піти і подивитися.

По фільмі в годині 9. вечором в тій самій салі влаштується

ЗАБАВУ З ТАНЦЯМИ ТА ДОБІРНИМ БУФЕТОМ

Вступ на фільму та на забаву тільки 45 центів.

КЛИЧТЕ ВСІХ! ЗАПРОШУЙТЕ СВОІХ ЗНАЙОМИХ І ПРИЯТЕЛІВ!

Фільм УФМ.

ФІЛЬМОВА ЗІРКА

У конкурсі в стеленні ліжка, котрий недавно тому влаштувано в Нью Йорку між зірками фільми й радія, взяв участь Лю Лер, відомий фільмовий комік. Вислід його стелення ліжка показаний на образку. Конкурс виграв радіовий заповідник Милтон Крос.

що конгрес думає надалі, ще триматись свого до-теперішнього становища супроти обмеження імміграції й то через неограничений протяз часу. Фактом є, що в обох палатах конгресу існують групи законодавців, котрі в додатку до сучасних обмежень бажали би ще більшого загострення принципів закону проти імміграції до Злучених Держав. Наприклад, між внесеними законопроектами один домагається зменшення існуючих імміграційних квот на 90 відсотків, а інший знову пропонує, щоб цілком вилучити імміграцію на протяз 10 літ часу, або доки безробіття в Злучених Державах не перевищатиме загально три мільйони людей.

З другої однак сторони

предложено теж законопроекти зовсім інших думок, а між іншим один пропонує, щоби нікому не заборонити захисту в Злучених Державах, кого переслідують за релігійні чи політичні переконання, або національне чи расове походження, очевидно за винятком умов та фізично хворих, а також неморального характеру людей. Також поширюється пропаганда, почата і ведена сорок восьми визначними представниками різних релігійних вірувань, за те, щоби допустити до Злучених Держав десять тисяч дітей утікачів поза імміграційну квоту.

Коли взяти під увагу той факт, що імміграція на більшу скалю більше не вернеться і що не буде значнішої зміни відносно

пропорції уродин серед різних національних груп в Америці, то склад населення Злучених Держав на тій основі оставатиме такий: англійського роду чи походження буде 37 відсотків, німецького 17 відсотків, ірландського 11, а шотландського 8 відсотків. В жилах решти населення пливе кров мішаного походження багатьох різних країв. На Італію, Францію та Польщу припадає по около чотирі відсотки; на Росію, Чехо-Словаччину, Голандію та Швецію приблизно по два відсотки; Норвегію півтора відсотка, а решта країв становлять не більше як по одному відсотку.

ФЛІС.

СКАРЕМ, ЩО ІХ НЕ БАЧИМО

Це книжки, яких не купуємо і яких не читаємо. Про це лише під повинним заголовком львівський „Наш Пропор“ з 10. березня. Читаємо там між іншим таке:

„Не вже сьогодні в XX столітті, столітті величезного розвитку поступу й культури — треба аж окремої пропаганди друкованого слова в нас? Невже оте бачування від книжки має масовий характер? Досвід щоденного життя показує, що саме так є. Показує, що є ще у нас „широкі верстви“, які є навагал збайдужні для своїх духових потреб, а в першу чергу для друкованого слова — для книжки, яку вони як слід не сповняють, яку велику роллю сповняє в житті людини друковане слово — отой чи не наймогутніший двигун поступу й культури людства. Нічого й дивного, що наслідок того в нас велике число неграмотних, дуже багато недовіжів і малоосвіченого загалу, що міг би прирівняти себе до західно-європейських культурних народів. От для прикладу вистарчить узяти такий невеличкий хліборобський край, як Данію, або таку біду Фінляндію. Скільки там шкіл, скільки публичних книгозбірень, народних університетів, яка там культура!

„А в нас? — в нас лиш бліда відбитка з цього, ми все ще позаду багатьох культурних народів. Нема в нас ще отого загального зрозуміння для потреб духа, що його найкращим кормом є саме книжка.

„Сотні тисяч книжок з'являється сьогодні денно, непростягними рядами застелюють вони полицки книгарень, але ми цього не бачимо.

„Нам книжка як перша культурна потреба — чужа. Ми потрапили видавати гроші на все: на тютюн, горілку, на всякі інші витребеньки, але щоби купити книжку, її прочитати, з неї чогось навчитися, це нам до голови не приїде. Бо ми несвідомі того, що уявляє собою книжка, чи друковане слово взагалі. Ми й не припускаємо, що всі здобутки нашої стільки вікової культури, всі наші досягнення на всіх ділянках життя, завдячуємо саме книжці. Не будь її — не було б у нас сьогодні ні науки, ні культури, ні письменства, ні господарсько-економічного розвитку. Ми жили дуже вбогеньким, простеньким життям. І це все собі як слід усвідомити, все це на свій спосіб пережити та виплекати в собі пошану для книжки, любов книжки, вміти знайти в ній найкращого при-

УВАГА НЬО ЙОРК
І ОКОЛИЦЬ!

Нова українська радіопрограма

ГОЛОС УКРАЇНИ!

Станція W.A.R.D. 1490 Kilocycles.

ПОНЕДІЛОК 8:30-7. ВЕЧІР, П'ЯТ-

НИЦЯ 8:15-7. ВЕЧІР. Програма:

новинки, музика, спіс оголошення,

радіо-театр і т.д.

Адреса: Radio Station W.A.R.D.,

427 Fulton St., Brooklyn, N. Y. Tel:

Triangle 5-3209.

Radio Program "Voice of Ukraine"

145 East 7th St., New York, N. Y.

Tel.: ORchard 7-8873.

ШКАГ'О, ІЛЛ.

В НЕДІЛЮ, 7. МАЯ 1939.,

ДО РАЗ ДРУГИЙ

відограється слава опера

„КАТЕРИНА“

муз. Аркаса, ліб. по Шевченку

В ГАЛІ ЦЕРКОВНИЙ

при Оклей і Райс ул.

Початок точно 8. год. вечором.

Опера під упр. п. Д. Атаманця.

Оркестра під управою

мамі Г. Кізлер.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,

ХІРУРГ І АКУШЕР

321 E. 18th STREET,

between 1st and 2nd Avenues,

NEW YORK, N. Y.

Tel. GRAMERCY 5-2410.

Урядові години: рано від 10 до

12. Ввечір від 6 до 8, а в неділі

рано від 10 до 12.

ятеля, найліпшого дорадника,

знайти в ній свого добродія

— ось і наші передові завдан-

ня.

„Дам'яймо, що з малень-

ких речей творяться великі

діла, з маленьких починів —

великі досягнення, а ця заса-

да відноситься передовсім до

нашого зацікавлення книж-

кою, до належного зрозуміння

її ролі в нашому житті. Коли

кожний з нас свій малий обо-

в'язок супроти книжки вико-

нає — то зробить не тільки

для себе корисне діло, але й

одночасно доложити свою це-

голку під будову національної

культури. Зовсім інакше гля-

дів би світ на нас, якби у нас

появлялися книжки не в кіль-

катисяхних накладах, але

кількасоттисячних. І не забу-

ваймо ніколи, що малі данці

чи фінляндці не тому купують

багато книжок, бо їм „добре

поводиться“, тільки, що вони

дійшли до добробуту тому,

бо багато читали й вчилися,

бо хотіли знання, хотіли дру-

кованого слова. А де є сильна

воля, там знайдеться і спосіб

замінити її в чин“.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У понеділок, 1. травня 1939, помер у Карпелі, Нью Джерсі, довголітній член Товариства Запорозька Січ, відалу 342, у. Н. Сокоу,

СЕМЕН ГАЙДУК.

Покійний походив з села

Машаширськ, повіт Лиско. Має

при смерті 61 літ. До у. Н.

Союзу приступив у 1918, році.

Похорон відбудеться в сере-

ду, 3. травня, в 9. годині ранку,

з дому жалоби, 101 Шеріт Ст.

у Карпелі, Н. Дж., до укра-

їнської церкви св. Вал. Димит-

рія. Просити всіх членів взи-

яти участь у похороні.

В. Р. П.

Іван Маркович, секрет.

НАЙДУТЬ ПОСАДУ

Українська католическа парохія при

св. О. Ніколая в Форд Сіті, Па.

пошукує ДЯКО-УЧИТЕЛЯ. Має учи-

ти хорального співу, давати пред-

ставлення й концерти та учини укра-

їнські католицькі діточки в парохі-

яльній вечірній школі. Посада до об-

няття сейчас. Платня після умови. Го-

лодоситись: Ukrainian Cath. Rectory,

833 — 9th St., Ford City, Pa. 99.

ДАРОМ

вишлемо МАПУ-РОЗКЛАД

Світової Вистави (World's

Fair). Вей улані, будинки, ландшафт.

Не посилайте грошей, лиш 3 цент.

на пересилку. Адресуйте: 96-

S U R M A,

325 E. 14th St., NEW YORK, N. Y.

Д-р С. ЧЕРНОВ

Гострі й хронічні незуги чоло-

віків і жінок — Шкіра й кров.

Аналіз крові для подружжя са-

лодства.

223 SECOND AVE., cor. 14th St.,

NEW YORK CITY. Room 14.

Gramercy 7-7697

Офісові години 10—8; неділя 11—2

Жінка-доктор до обсягу.

X & Флюороскоп.

ЛІК НА ПІХУР І НІРКИ

(Diuretic)

Що славу європейську природу

медицину поручають головно тим,

що не можуть удержати сечі, кого

пече в піхурі або болить у крижах.

Ціна \$1.75. Шліть замовлення до:

Mrs. GRETA LESKOVAR.

507 E. 73rd St., New York, N. Y.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Без ріжниць, як далеко позз

Ньюарком. Вразі потреби теле-

фонуйте до нас. Обсягу ширя

і чесна. — Office:

383 MORRIS AVENUE,

cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.

Phone: Essex 3-6347

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Удирейтер

заряджує погребам по ціні так

низькій, як \$150. Обсягу ширя

найкраща.

JOHN BUNCO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 E. 5th St., NEW YORK CITY.

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: Gramercy 7-7661

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ

В БРОНКСІ, БРОУКЛІНІ, НЬО

YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,

NEW YORK, N. Y.

Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:

707 PROSPECT AVENUE

(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.

Tel. Melrose 5-5577

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО.

Рішені краще згинуті, ніж попасти у руки атарців, Тарзан, Геркуф і Гелена прийняли воевничу поставу й очікували нападу птомів. Птоми прийшли кілька кроків перед них і задержались. Один із них, видно їх командант, вимахував тризубом, даючи їм в той спосіб знаки, що робити. Нагло вони розскочились і почали їх оточувати з усіх сторін.

При тім вони натискали на них з своїми гострими тризубами. Тарзан, що ніколи передтим не воював з ніким під водою, та не знав підводної тактики, рішив у своїй голові, що сила і зручність мязів всюди припадуться. І тепер він почав на них рахувати. А коли один із птомів необережно присунувся близько до нього, він миттю випустив свого тризуба в його бік.

Тризуб полав у цілі і птом, вхопившись за груди, впав на дно озера. Гелена чимкорше підняла цей тризуб і в той спосіб сама озброїлась. Вона теж належала до гатунку, що без боротьби не гине. Притім вона була атлетично збудована і досить сильна як на жінку. Коли на неї напав один птом, вона зручно відбила його удари, рятуючи в той спосіб своє життя.

Скоро два труди птомів лежали на дні озера. Та решта не думала уступати. Вони далі натискали, стараючись передовсім пробити противника в околиці голови. Тарзан скоро переконався у чім небезпека: вони хотіли тільки пробити нурковий однострій, а той, що був у ньому, мусів утопитись. Тарзан здвоїв свою увагу і хотів переказати це Гелені. Та не було як.